

De geschiedenis van Westzaan opnieuw beschreven

door WILLEM TIP/deel 78

Bevrijding

Op 5 mei 1945 wordt voor Nederland de wapenstilstandsovereenkomst gesloten. Na vijf jaar bezetting is de vreugde groot. In Westzaan wordt een feestcomité opgericht. Weldra verschijnen alom biljetten met het Programma der Bevrijdingsfeesten. Alles wat verboden was mag nu weer: 'vrijheidssignalen en vlaggenparade', 'community singing', een optocht die begint op het 'Julianaplein', een groot vuurwerk om elf uur 's avonds.

PROGRAMMA DER BEVRIJDINGSFEESTEN

Het Comité voor de viering der bevrijdingsfeesten maakt bekend dat de feestelijkheden te Westzaan zullen worden gehouden op donderdag 5 en vrijdag 6 Juli 1945.

Het programma luidt als volgt:

Donderdag 5 Juli, 20 uur:

Herdenkingsbijeenkomst in de N.H. Kerk.

Medewerkenden: Mw. D. Graefing-Koelman, zang; Piet de Jager, declamatie; Cor Kee, orgel. De gezamenlijke Westzaansche koren, t.w. "Concordia", het "Herv. Kerkkoor", het "Geref. Kerkkoor", het "D.G. Vrouwenkoor". Leiding H. Graefing.

Vrijdag 6 Juli. 8 uur: Opening van den dag op het Raadhuisplein: Vrijheidssignalen en vlaggenparade, gevolgd door zang van alle Westzaansche schoolkinderen.

Aan het Zuideinde: een kwartier klokluiden.

10 uur: Openlucht-kindervoorstelling, speciaal voor schoolgaande kinderen, op het terrein van de voetbalvereniging Westzaan, aan het Zuideinde.

11 uur: Roeiwedstrijden met jollen in den Westzanner haven. Deelnemers die de beschikking hebben over een jol, kunnen zich vóór 29 Juni aanmelden bij een van de volgende personen: N.A. Grootes, Parkstraat 3, A. Schoen, J.J. Allanstraat 68, J. Schreurs, Overtoom 29. Er is gelegenheid tot stalling der jollen aan het Zuideinde daags te voren.

15 uur: Gekostumeerde optocht.

Opstelling en keuring aan den Overtoom (Julianaplein). Ontbinding op het Weiver. Deelnemers kunnen zich vóór 29 Juni aanmelden bij de heeren C. Tolk, Overtoom 9 en P.C. Valk, J.J. Allanstraat 184, alsmede ten gemeentehuize.

20 uur: Concert op het gymnastiekterrein van "Jahn" door "Crescendo" onder leiding van C. Luttkik en door de gezamenlijke koren onder leiding van H. Graefing, gevolgd door gemeenschappelijke zang van alle aanwezigen (Community singing). Na het concert gezamenlijke opmarsch naar den Provinciaalweg, voor het vuurwerk.

23 uur: Groot vuurwerk op het uitbreidingsplan aan de Parkstraat (het best te bezichtigen vanaf den Provinciaalweg).

Het Comité roept aller medewerking in om deze feestelijkheden te doen slagen, niet slechts door persoonlijke deelname, doch ook in den vorm van financieelen steun. In de komende dagen zal daarom een collecte worden gehouden, welke door het Comité in ieders belangstelling wordt aanbevolen. Het Comité.

Het Tientje van Lieftinck

Het land staat na de bevrijding voor de enorme taak, alle verwoestingen van de oorlog te herstellen. De schade na vijf jaar Nazi overheersing bedraagt rond f 6,5 miljard. De staatsschuld is gestegen van f 4 miljard in 1940 tot f 23 miljard in 1945. Een enorme geldontwaarding dreigt.

Als eerste maatregel verklaart de regering in juli 1945 alle bankbiljetten van honderd gulden ongeldig. Ingrijpendere maatregelen volgen. In de week van 17 tot 25 september 1945 krijgt iedereen een tientje. Al het andere geld is geblokkeerd. Na het 'tientje van Lieftinck' is er tijdelijk in heel Nederland maar f 90 miljoen in omloop. De andere saldi worden in de volgende jaren geleidelijk weer vrijgegeven, bijvoorbeeld voor investeringen in handel en bedrijf.

Gesteund door een voorbeeldige arbeidsvrede is de ontwikkeling in de eerste jaren na de oorlog niet ongunstig. De krachtig doorgevoerde geldhervorming voorkomt een grote ontwaarding van de gulden. Geleidelijk komt de bedrijvigheid weer op gang. Amerikaanse leningen en schenkingen (de Marshall hulp) bespoedigen de wederopbouw aanzienlijk. Na 1950 beleeft Nederland een tijd van voortdurend stijgende welvaart die bijna een generatie lang, vijftig jaar aanhoudt. De groei van de jaren na 1870 lijkt terug te keren. Er is echter een belangrijk verschil. Voor het eerst is niet meer de industrie de grote drijfkracht, ook niet in de Zaanstreek.

De houtbewerking slinkt

De Zaanse bedrijven hervatten na de tweede wereldoorlog hun werk. Net als na de Eerste Wereldoorlog is er veel inhaalvraag. Aan alles is behoefte, ook aan de traditionele Zaanse producten. Vanuit het buitenland is er echter veel concurrentie. De Zaanse houtbewerking merkt hoe Scandinavië en Rusland, nog meer dan voor de oorlog, hun eigen hout zijn gaan zagen. Gedurig neemt de aanvoer in de Zaanse balkenhaven af. Na 1968 komt de aanvoer van ongezaagd hout vrijwel tot stilstand. De Zaanse houtzagerij en schaverij, lange tijd een bron van werkgelegenheid, trekt zich terug. De houtbedrijven beginnen zich te richten op de verkoop van gezaagd hout. Ze verlaten daarbij geleidelijk

ook hun traditionele vestigingsplaats, het Houtveld achter het Zaandammer station. In de jaren dertig heeft men vlak bij de spoorlijn nog een nieuwe brede sluis aangelegd in de Westzannerdijk. Deze 'Haremakersluis' raakt nu buiten gebruik. Ze wordt uiteindelijk in 1976 gedempt en gesloopt. Ook de Westzaanse houthandel Rote richt zich in de nadagen van het Zaanse houtbedrijf op de handel. Rote ziet zich bovendien genoopt te fuseren met grotere handelspartners. Uiteindelijk verdwijnt het bedrijf uit het dorp, een groot terrein met lege loodsen achterlatend.

Veroudering

Niet alleen de houtbewerking heeft te maken met de concurrentie. Ook andere traditionele Zaanse bedrijfstakken krijgen het moeilijk. Producten

waarin de streek ooit sterk was, verouderen. De gezinnen gebruiken niet langer zakjes blauw of stijfjes. Blikverpakkingen worden vervangen door aluminium en plastic. Rijstbloem kindermeel ziet zich gesteld tegenover volledige kindermaaltijden in glas.

Grote bedrijven in andere plaatsen en in het buitenland blijken over meer kennis en vermogen te beschikken. Ze vervaardigen nieuwe producten goedkoop en vooral in massa. Lijnolieverf maakt plaats voor synthetische verf en lakproducten. De nieuwe producten in de levensmiddelenindustrie volgen elkaar snel op. Voor de gevestigde Zaanse bedrijven staat vaak maar één weg open: Samenwerking of fusie.

Nieuwe industriële bedrijven weet de Zaanstreek niet op grote schaal aan te trekken. In de jaren na de oorlog worden langs het Noordzeekanaal en de Nauernasche Vaart wel geregeld bedrijfsterreinen geopend. De bedrijven die zich er vestigen, hebben echter vaak al Zaanse wortels. Voor sommige bedrijven is de Zaanse oplossing niet toereikend, ze verlaten de streek. ■

Vervolg van pag 5>>

De volgende uitdaging, het geluid van de Kemp-haan. Dit geluid doet de fladderende Grutto fronsen, hij kent Kemphanen alleen van Afrika in de winter. Ik vraag info over de trek van de Grut-

to. In rap tempo volgen de feiten: Senegal, 5000 km vliegen. Omdat het pubers zijn, ook maar iets over de voorplanting. Hoelang duurt een wippie van de Grutto? Het antwoord is voor een ieder

verbazend: "2 tot 4 seconden". Dit zorgt voor een mooie samenvatting van een goed oplettende jongen: "10.000 km voor 2 seconden neuken? Ik klaag nooit meer". ■